

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Detmold, Samuel

5565 [1804/1805]

יג

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9634

הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד: (לא) וְאֶת־
הָעַם אֲשֶׁר־בָּהּ הוֹצִיא וַיִּשֶׁם
בַּמַּגֵּרָה וּבַחֲרִיצֵי הַבְּרִזָּל
וּבַמַּגְזְרוֹת הַבְּרִזָּל וְהַעֲבִיר אֹתָם
בַּמַּלְבָּן וּכְנִיעֵשׂוּהוּ לְכָל עָרֵי בְנֵי־
עַמּוֹן וַיֵּשֶׁב דָּוִד וְכָל־הָעָם־
יְרוּשָׁלַם:

שטארט איינע זעהר בטרעכטליכע
בייטע . (לא) דיא איינוואהנער לים
ער הערויס פיהרען , אונד טהיילס
אונטער זעגען , אייזערנן דרעשוואלצען
אונד אייזערנן האקן לעגען , טהיילס
דורך ציגעלאפן שלעפען . זא פערפוהר
ער מיט אללען שטעטען דער קינדער
עמונ'ס , אונד קעהרטע הערנאך מיט
רעם גאנצען רזערע ווידר נאך
ירושלים .

יג (א) וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן
וְלֹא־בְשָׁלוֹם בֵּן־דָּוִד אָחֻזָּת
יָפָה וַיִּשְׁמָה תָמָר וַיַּאֲהֶבֶה אִמָּנוֹן
בן
רש"י

יג (א) איינע צייטלאנג נאכדער
טרוג זיך פאלגענדס צו :
אבשלום זאהן דוד'ס האטטע איינע
שענע שוועסטער , מיט נאמען תמר ,
אין וועלכע זיך אמנון זאהן דוד'ס פער-
ליבטע

באור

לו . (לא) וישם , עשה בהם שפטים
גדולים והמיתם נמיני אכזריות זוכים .
במגרה , סכין פגום פנימות הרבה
תכופות זו לזו (רש"י) . ובחריצי , כלי
גדול וכבד לדש התנאה (ד"ק בשרשים) .
ובמגזרות , הם הגרוזים שנוקעין בהם
העגים (הנ"ל) . במלבן , שרפס בכבשן
שורפים צו הלבנים . וי"ת ונזר יתהון
בשוקיא כלומר גדרס בחזית שהם מחופין
בלבנים , וראוי לתרגם : (ער לים זי"ת
טהיילס דורך דיא שטראסען
של יפען) .

(לא) מנרה וחרוטים ומגזרות
כמין פנירפים שקורין ליומ"ה בלע"ז
(כמו ש"ה י"ג כ"ה) מיני יסורין הם :
מנרה . סכין פגום פנימות הרבה
תכופות זו לזו : חרוטים . הוא מורג
חרון מלא חרוטים כמין פנירפים
שקורין ליומ"ה : במלבן . צטיט חונות
וכן תרגם וינתן וגרריתסון בשוקיא :
יג (א) ולא בשלום אחות יפה .
שהיתה

יג (א) ויהי אחרי כן , שערו : זאת הי' אחרי כן , כלומר הדבר המסופר בפסוקי הבאי'
הי' אחרי כן . עמ"ס לעיל

מכלל יופי

בחולי קשה : (יו) ולא ברה , ולא אכל ענין אכילה מועטה : (ית) מה הילך ,
פועל עבר : (יט) מהלחשים , מדברים בסוד ובחשאי : (כ) בייור , ענין הזמן
ההוא : (כד) ויקרא , כתיב והקרי והקרא הכתיב אומר כי הקב"ה קרא אותו
שלמה והקרי , על בת שבע קראתו שלמה , ויקרא , דוד שמו ידודי' :
(לא) ובחריצי , כמו למורג חרוץ , ענין חיתוך וכריתה , כלי שרשים בו החבואה ,
לוחץ ואבנים דקות החובות תחתיו לחתוך האבן ולהוציא החבואה מקליפתה ,
ונקרא חרוץ ע"ש מלאכתו שחותך הקליפה מעל החבואה :
יג (ב) ויער

לוכטע ; (ב) זא , דאס איהם איינע
 קראנקהייט דראדעטע וועגען זינד
 שוועסטער חמר ; דען זיא וואר איינע
 יונגער , אונד עס וואר און זיינען אויגען
 שווער , איהר עטוואס צו טוהן .
 (ג) אמנון האטטע איינען פריינד ,
 נאמענס יונדב , (ער וואהר איין זאָהן
 שמעה'ס דעם ברודר'ס רוד'ס .) דיזער
 יונדב וואהר איין זעהר קלוגער מאן .
 (ד) אלס ער איהן גון אוינסט גפראגט :
 ווארום מיין פרינץ , וורסט דו זא מיט
 יעדס מארגן זא אבנצעהרט ? ווילסט
 דו א מיר'ס ניכט זאנען ? אונד אמנון
 איהם גשטאנד : איך ליכע חמר ,
 דיא שוועסטער מיינעם ברודער'ס
 אכשלוס : (ה) דא שפראך יונדב צו
 איהם : לעגע דייך צו בעטטע , אונד
 שטעללע דייך קראנק ; ווען דאן דיין
 פאטער קאממען ווירד , דייך צו בויען ,
 זא ביט איהן : לאס דאך מיינע שוועסטער
 חמר קאממען אונד מיך מיט איהגענד
 אויבער שפייע לעבן ; דאס זיא נעמליך
 דיא לאכע שפייע פאר מיינען אויגען
 מאכע דאמיט איך צוזעהע , אונד זיא
 אויס איהרער האנד גניסע .
 (ו) אמנון לענטע זיך אלוז צו בעטטע ,
 אונד שטעלטע זיך קראנק , אלס גון
 דער

באור

(א' א') : (ב) כי בחולה היא ,
 כלומר היתה כנוע כדרכ התולות
 בזמן ההוא , ולפיכך יפלא בעיני אחיק ,
 ככסה ונעלם ממנו ועך תאנה יכול לבקש
 ויטכנעמה (רש"י) , (ד) בבקר בבקר ,
 כלומר תלך הולך ודל מדי יום ביום . (ה)
 והתחל , הרעה ענמך חולה . הבריה ,
 שרעה בופל נול מחל קל ומעט , עוכלהשיב
 בן שפס החולה . (ו) לבבות , שם נעשה

בן דוד : (ב) ויצר לאמנון
 להתחלות בעבור המר אהרזו
 כי בתולה היא ויפלא בעיני
 אמנון לעשות לה מאומה :
 (ג) ולאמנון רע ושמו יונדב בן
 שמעה אחי דוד וינדב איש
 חכם מאד : (ד) ויאמר לו
 מדוע אהה בכה דל בן המלך
 בבקר בבקר הלוא תגיד לי
 ויאמר לו אמנון אתה חמר אחות
 אכשלם אחי אני אהב :
 (ה) ויאמר לו יהונדב שכב על-
 משכבך והתחל וביא אביך
 לראותך ואמרת אליו תבא נא
 חמר אחותי ותכרני לחם ועשתה
 לי ימי אתה הבריה למען אשר
 אראה ואכלתי מידה :
 (ו) וישכב אמנון והתחל ויבא
 המלך

רש"י

סהיתה צת חמו : (ב) להתחלות . עד
 שנחלס : כי בתולה היא . ונוע' צבית
 נאיגה יונח' לחוק לפיכך ויפלא בעיני
 חמוטן וגו' וכסה ונעלם ממנו מה תאנה
 יכול לבקש ויטכנעמ' כמו כי יפלה מוך
 חרי יתכס' מוך : (ג) איש חכ' לרשע' :
 (ד) דל . כחוש כמו דלות ורעו' תואר :
 (ה) חת הנריס . חת הסעוד' :
 (ח) ותלכז

הַמֶּלֶךְ לְרֹאחוֹ וַיֹּאמֶר אֲמִנוֹן אֶל-
הַמֶּלֶךְ הַבּוֹא נָא הַתָּמַר אַחֲרָי
וְהִלַּבְבְּ לְעֵינַי שְׂהֵי לְבָבוֹת
וְאִבְרָה מִדָּה : (ו) וַיִּשְׁלַח הַיָּוֵד
אֶל-הַתָּמַר הַבֵּיתָה לֵאמֹר לְכִי נָא
בֵּית אֲמִנוֹן אַחִיד וְעִשִׂי-לִי
הַבְּרִיָּה : (ח) וַהֲלַךְ הַתָּמַר בֵּית
אֲמִנוֹן אַחִידָה וְהוּא שָׁכַב וַתִּקַּח
אֶת-הַבֶּצֶק וַתְּלוֹשׁ וַתִּלְבַּב לְעֵינָיו
וַתְּבַשֵּׁל אֶת-הַלֶּבְבוֹת :
(ט) וַתִּקַּח אֶת-דַּמְשָׁרָה וַתִּצְקַ
לְפָנָיו וַיִּמָּאן לֶאֱכֹל וַיֹּאמֶר אֲמִנוֹן
הוֹצִיאוּ כָל-אִשְׁכְּעָלַי וַיֵּצְאוּ כָל-
אִישׁ מֵעָלָיו : (י) וַיֹּאמֶר אֲמִנוֹן
אֶל-הַתָּמַר הַבֵּיתָה הַחֲדָר
יִחַד וְאִבְרָה

דער קעניג קאם איהן צו בווען
שפראך אמנון צו איהם : לאם דאך
מיינע שוועסטר תמר קאממען , אונד
פאר מיינען אויגען צווייא לבכות מאכן ,
דאס איך זיא אויס איהרה האנד גניסע .
(ו) דוד שיקטע הין צו תמר אין איהרע
וואהנונג , אונד לים איהר זאגען :
געה דאך נאך דעה וואהנונג דינס
ברודערס אמנון , אונד מאכע איהם
אינע לאכע שפיווע . (ח) תמר גינג
נאך דער וואהנונג איהרעס ברודערס
אמנון . ער לאג צו בעטטע . זיא גאם
מעהל , קנעטטטע איינן טייג ,
מאכטע פאר וינען אויגען לבכות דאס
רויס , לים זאלכע באקן . (ט) נאם
זאראן דיא פפאנע , אונד שיטעט זיא
פאר איהם אויס : אלליין גון ווינערטע
ער זיך צו עסן , אונד שפראך : לאסט
יעדרמאן פאן מיר הינום געהן ! אונד
עס גינגען אללע פאן איהם הינוים .
(י) ער שפראך היראויף צו תמר :
ברינג דיא לאכע שפיווע אינס שלאפ
צימר

רשי

באור

(ח) ותלכז • ותחליט סולת מורכבת
צוים רותחין תחלה ואחר כך צמוק :
(ט) את המשר • תרגום של מוחנת
מושרית

אופה מה , ואולי כעסה בתמונת לב , זכר
אמנון בס לפי שהם תמונת חליו , כי
סולת האהבה תקועה בלב • (ח) הבצק ,
אמר צנף ע"ש סוסי , ודגים כמכו • ותבשל ,
אמרו חז"ל שעתה לו מיני טגן וחול
שמטנים הצנף במחנת עם שמן • (ט) המשרה , המחנת • ותק , שפכה לפניו
הלביבות עם השמן בכלי שהביאה בו לכני את הנריה (רלכ"ג) • הוציאו , אמרוה
למשרתיו , שיוציאו כל העומדים עליו • (י) החרר , כתי' לאידרן בית משכנא •
(יג) לא

מכלל יופי

יג (ב) ויצר , ענינו הצר , חפך המרחב , וי"ל משורש צרה ויהי יצר וצורה
בענין א' : להתחילות , הו' נראה חולי מרוב חשקובה : (ד) ככה דל , חולה -
[(ד) בכקר י"ל בכל בקר אהה דל זכחוש יוהר משאר היים , זבחולי טבעי יקל
בבקר] : (ו) ותלכז , תרגומו ותחלוט לעיני תהתין חליטה וזהחלוט ירוע בררו"ל :
(יג) הנבלים

צימר , דאס איך זוא אויס דיינער
האנד גניסע . דא גאס חמר דיא לככות
וועלכע זיא גמאכט אונד בראכטע זיא
איהרעם ברודר אינס שלאפצימער .
(יא) אלס זיא איהם נון זאלכע דייני
רייכטע צום עסן , ערגריף ער זיא ,
אונד שפראך צו איהר : קאם לעגע דייך
צו מיר שוועסטער ! (יב) זוא ערווידער
טע איהם : ניכט דאך מיין ברודר !
טוה מיר קיין גוואלט אן ; זאואס דארף
אין ישראל ניכט גשעהן , כנערה יא
זאלכע פֿרעפעלטהט ניכט !
(יג) דען איך וואהן זאלט' איך
טיינע שאנדע טראגען ? אונד דוא
דוא ווירסט פֿיר אייגען דער שענדליכס
טען און ישראל גהאלטען ווערדען .
ווירב אלוז ליבער אום בייך ביים קעניג ,
ער ווירד מייך דיר גוויס ניכט פֿערווייגן .
(יד) אלליין ער וואלטע איהר שטימ
מע קיין גהער געבען ; זאנדרן איבר
וועלטיגטע זיא , טאט איהר גוואלט
אן , אונד בשלוק זיא . (טו) נון
בקאם אמנון איינען זעהר גראסען האס
געגען זיא , זא , דאס דיזער האס
נאך אין גרעסרם מאסע וואר , אלס
דיא ליבע דיא ער צו איהר האטטע .
אונד ער שפראך צו איהר : שטעה אויף
אונד געה . (טז) זיא מאכטע איהם
פֿארשטעללונגען וועגן דיזער גראסן

באור באז

ואברה מידך ותקח תמר ארת
הללכות אשר עשתה ותבא
לאמנון אחיה החדרה
(יא) ותגש אליו לאכל ויחוק
בה ויאמר לה בואי שכבי עמי
אחותי : (יב) ותאמר לו אל
אחי אל תענני כי לא יעשה כן
בישראל אל תעשה את הנבלה
הזאת : (יג) ואני אנה אוליך
את הרפתי ואתה תהיה כאחד
הנבלים בישראל ועתה דבר
נא אל המלך כי לא ימנעני
ממך : (יד) ולא אבה לשמע
בקולה ויחוק ממנה ויענה
וישכב אתה : (טו) וישנאה
אמנון שנאה גדולה מאד כי
גדולה השנאה אשר שנאה
מאהבת אשר אהבה ויאמר
לה אמנון קומי לכי :

רשי הרעה

משרית : (יג) כי לא ימנעני ממך .
שמותרת חני לך לפי שנתעברה זה
חמה כשהיא נכרית יפת תואר שלקחה
דוד במלחמה ומי שיש לו בן או בת מן
השפחה אינו בנו לכל דבר : (טז) וישנאה אמנון יאמרו רבותינו נמה קשרה
לו ועשתהו כרות שפחה : (טז) חל אודות : חל יעשו אודות הרעה הזאת של שילוי
הגדול וכהחר' שעשית עמי ועניתני ועו' תוסיף דעס

(יג) לא ימנעני ממך , לדעת חז"ל
(סנה' כ"א) תמר בת יפת תואר היתה ,
ולפיכך היתה מותרת לו . ואחרים אומרים
שלא היתה אחות אבשלום אלא מאס .
(טו) אל
השפחה אינו בנו לכל דבר : (טז) וישנאה אמנון יאמרו רבותינו נמה קשרה
לו ועשתהו כרות שפחה : (טז) חל אודות : חל יעשו אודות הרעה הזאת של שילוי
הגדול וכהחר' שעשית עמי ועניתני ועו' תוסיף דעס

הַרְעָה הַגְּדוּלָה הַזֹּאת מֵאַחֶרֶת
 אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמִּי לְשַׁלְּחַנִּי וְלֹא
 אָבִיחָה לְשִׁמְעָה לָּהּ :
 (יז) וַיִּקְרָא אֶת־נָעֳרָו מִשָּׂרְרָתוֹ
 וַיֹּאמֶר שְׁלַח־נָא אֶת־זֹאת מֵעָלַי
 הַחֹזֶץ וְנַעַל הַדָּלֶת אַחֲרָיָהּ :
 (יח) וְעָלְיָהּ כִּתְנֵת פָּסִים כִּי בֵן
 הַלְבִּישָׁנָה בְּנוֹת־הַמֶּלֶךְ הַבְּתוּלֹת
 מְעִילִים וַיֵּצֵא אוֹתָהּ מִשָּׂרְרָתוֹ
 הַחֹזֶץ וְנַעַל הַדָּלֶת אַחֲרָיָהּ :
 וְהִקָּח חָמֵר אֶפֶר עַל־רֹאשָׁהּ
 וּכְתַנֶּת הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלְיָהּ
 קָרָעָה וְהִשֵּׁם יָדָהּ עַל־רֹאשָׁהּ
 וְהִלָּךְ הַלֹּךְ וְוַעֲקָה : (כ) וַיֹּאמֶר
 אֵלָיָה אַבְשָׁלוֹם אַחִיָּה הָאֲמִינוֹן

בְּאוֹהֵיט . א , (רִיף זִיא עֲנִדְלִיךְ אוֹים)
 דְּאוֹ אִיבֶר טְרִיפֵט יַעֲנֵם , זָא דוּא מִיר
 גִּטְאָהֶן ! — מִיךְ פֶּאָרֵט שִׁיקֵעֵן ! —
 עַר וּוְאַלְטֵע אִיהֶר אַכְר דַּעֲנַנְאָד קִיִּין גַּהֶעַר
 גַּעֲבוּ ; (יז) זָאֲנִדְרֵעֵן רִיף זִיִּינֵעֵן
 דִּיהֶנֶר , אוֹנֵד שְׁפֶרֶאָךְ : יֶאֱגַע דְּאָךְ
 דִּוֵּע פֶּאָן מִיר הִינּוּים , אוֹנֵד שְׁלוּם דִּיא
 טִיהֶרֶע הִינְטֶער אִיהֶר צוּ . (יח) זִיא
 הָאֲטֵע אִיִּינֵעֵן בּוֹנְטֵעֵן רֶאָק אוֹם זִיךְ ,
 זָא , וּוִיא דִּיא אוֹנְפֶּעֶרֶה הִיִּירֶאָטֵעֵטן פֶּרִינְצֵ-
 עִסִּינֵן צוּ טְרֶאָגֵעֵן פֶּפֶלֶעֵגֵן , אִיִּינֵע אָרֵט
 מֶאָנְטֵעֵל .) זִיִּין דִּיהֶנֶעַר פֶּיִּיהֶר טֵעֵ וַיֵּא
 אֶלּוֹאֹ הִינּוּים , אוֹנֵד שְׁלֶאָם דִּיא טִיהֶרֶע
 הִינְטֶער אִיהֶר צוּ . (יט) חֵמֶר שְׁטֵרִיִּי
 עֵטֵע זִיד אֲשַׁע אוּיף דְּאָו הוּיִפֵּט צֶרְרִים
 דַּעֵן בּוֹנְטֵעֵן רֶאָק , דַּעֵן זִיא אוֹם זִיךְ
 הָאֲטֵסֵע , רֶאָנֵג דִּיא הַעֲנַדֵּע אִיבֶעַר
 דַּעֵן קֶאָפֶף , לִיף אוֹמַהֶער אוֹנֵד שְׁרִיא .
 (כ) דֶּא שְׁפֶרֶאָךְ אִיהֶר בְּרוּדֶר אַבְשָׁלוֹם
 צוּ אִיהֶר : דִּיִּין בְּרוּדֶר אֲמִינוֹן הָאֲט מִיט
 דִּיר

אחיק

באור

(טז) אל אודות וגו' לדעת רד"ק שגור
 הכתוב : אל יהי זה הדבר לשלחני כי גדולה
 הרעה הזאת מאחרת אשר עשית עמי
 אמנם לפי הכי זה מקרא מסורס מאוד ,
 ונא הגדולה תאר השם במקום תאר הפעל .
 ולדעת רש"י מאיר , אל אודת כמו על
 אודת כת"י על עיסק , ואין טעם ותאמר לו
 כמו ותניד לו את הדברים האלה הנאים ,
 אלא פי' ותדבר על לבו על אודת הרעה
 הגדולה הזאת , ואין טורח להזכר את אשר
 דברה , אלא זכר סוף דבריו , והם גלוי על
 ראש אמרי' שהיו תכנה ובקשה לעורר לבבו ,
 לבלתי שלחה מאתו אחרי אשר ענה , אך
 כאשר ראתה שלריוק תיגע ולשוא תבקש ,
 מדדה רוחה וועקה מרה , כאשר האונד

כל תקוה ואמרה : הוה , זה יותר מאחרת
 אשר עשית עמי ! לשלחני אתה אומר' אחרי
 אשר עניתני ! וקצרה ודברה בדברים אחרים ,
 כגון אמרה מאחרת מבלי שתפרוט לאמור ,
 גדלה הרעה הזאת מאחרת גו' ; וכן לשלחני
 שאיכנה כ"א מלה אחת אבל רבת הענין , כי
 בן תולדת האדם ביוגו ומר רוסו , לקצר
 ולבטא רק עצמות רעיוניו ובמעט תיבות ,
 כאשר העיר על זה במ"א . ועפ"ז תרגמתי .
 לשלחני שהיתה רוצה שישלחה לאשה (ר"י) .
 (יח) מעילים , ת"י כרדוטין , וכן תרגם
 אפוד בד כרדוט דבון , והמעיל הזה עשוי
 כתכונת הכתונת , כי כן אמר ועל'י כתונת
 פסים לא כמו המעיל הכתוב בתורה , והי'
 זה המלבוש ידוע ביניהם (רד"ק) .
 (כ) האמינון

דיר צו טוהן גהאבט ? נון שוועסטער !
 ברוהיגע דייך , עם איזט דייך ברודר ,
 נים דיר דיא זאכע יא ניכט צו דזערצן !
 חמר בליב היראויף זעהר נידר גשלאגען
 און דעם דוויזע אידורם ברודערס
 אבשלום . (כא) אלס דער קעניג דוד
 דיזע גשיכטע פֿרנאם , מאכטע זייא
 איהם פֿיל פֿערדרום . (כב) אבשלום
 רעדעטע ניכטס מיט אמנון , וועדער
 גוטס נאך בעזס ; דען אבשלום האטטע
 אמנון , ווייל ער זיינער שוועסטער חמר
 זא גוואלט אנגטאהן . (כג) צווייא יאהרע
 דארויף האטטע אבשלום שאפשוהר ,
 אין דער עכנע חצור , כייא אפרים .
 ער לוד דאצו אללע פֿרינצן איין .

אחיך היה עמך ועתה אחותי
 החרישו אחיך הוא אל תשירתי
 את לבך לדבר הוה ותשב תמר
 ושממה בית אבשלום אחיה :
 (כא) והמלך דוד שמע את כל
 הדברים האלה ויחר לו מאד :
 (כב) ולא דבר אבשלום עם
 אמנון למרע ועד טוב כי שנת
 אבשלום את אמנון על דבר
 אשר ענה את המר אחיו :
 (כג) ויהי לשנתים ימים ויהיו
 גזוים לאבשלום בבעל חצור אשר עם אפרים ויקרא
 אבשלום לכל בני המלך :

(כד) גינג

(כד) ויבא

באור

רשי

מומל לשלחני : (כג) ויהיו גזוים
 ודרכם הים לעשות משתה בגזז לאנס :

(כ) האמינון , לשון ציון . אחיך הוא ,
 ואין ראוי לפרסם גנותו (רלב"ג) . ושממה ,
 כ"ו . ללא תוספת דבר , ואל"א ז"ל פ"י זה
 והדומים עם חסרון עניין הדומה , ופי'
 ושוממה , עכ"ה ושוממה , (רד"ק) , והוא לשון שממה ודיקות משמחת נעורים
 שהי' לה ממי קדם . ורלב"ג כתב שהיתה בלי חנדה , כטעם כל שעריה שוממים . (כב) ולא
 דבר וגו' , לדעת מהרי"א אין פירושו שלא דבר עמו כלל , אלא שער הכתוב שלא דבר עמו על
 דבר אשר ענה וגו' , כי אחרי שהתנחם לו להרגו , רחוק לומר שהראה לו שנחתו , וידמה יותר
 כי אבשלום מתעלם לעשות , כדי שלא ישמור חמתו ממנו . ולפי' טעם כי שאל , כ"כ שאל
 אותו שלא היה חשוב בעיניו להוכיחו על זה , בהיותו שומר רק על יום נקם , וראוי לתרגם
 (אבשלום הילט אמנון דאפאן ניכטס פֿאר , דאס ער זיינער שוועסטער גוואלט אנטאט
 וועדר אים גוטען נאך אים בעזן , דען דאצו האט ער אידון צו זעהר גהאסט) .
 (כג) ויהיו גזוים , והי' דרכם לעשות משתה . בבעל חצור , ת"י מישר חנור . עם
 אפרים , סעוד

(כו) ולא

מכלל יופי

(יג) הנבלים האדם פחות יקרא נבל : (יח) כחנת , נקראו הכחנת והמעיר
 כא' כי הם ענין א' אבל כחנת הכחוב כבגדי כהונה אינו המעיל : מעילים , אינו
 כחמנת המעיל הכחוב כבגדי כהונה , כי זה ה' כחמנת הכחנת : (יט) וועקה ,
 עבר במקום בינוני : (כ) האמינון , דרך העברים להוסיף אותיות להקטין כמז
 שבחון

(כד) וַיָּבֵא אֲבִשְׁלוֹם אֶל־הַמֶּלֶךְ
 וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא גִזְזִים לַעֲבָדֶיךָ
 יָלְדוּ־נָא הַמֶּלֶךְ וְעַבְדֵי־וַיֵּעַם עֲבָדֶיךָ:
 (כה) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אֲבִשְׁלוֹם
 אֶל־בְּנֵי אֶל־נָא גִלְגָּה כְּלָנֹי וְלֹא
 נִכְבַּד עָלַיָּךְ וַיִּפְרֹץ־בוּ וְלֹא־אָבָה
 לְלַכֵּת וַיִּבְרַכְהוּ: (כו) וַיֹּאמֶר
 אֲבִשְׁלוֹם וְלֹא יָלְדוּ־נָא אֶתְנֹו
 אֲמִנֹן אָחִיו וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה
 יָלְדוּ עִמָּךְ: (כז) וַיִּפְרֹץ־בוּ
 אֲבִשְׁלוֹם וַיִּשְׁלַח אֶת־אֲמִנֹן
 וְאֶת כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ: (כח) וַיֵּצֵאוּ
 אֲבִשְׁלוֹם אֶת־נַעֲרָיו לֵאמֹר רְאוּ
 מֵאִפְסוֹב לִב־אֲמִנֹן בֵּינִי וְאִמְרַתִּי
 אֲלֵיכֶם הֲפוּ אֶת־אֲמִנֹן וְהַמִּיתֶם
 אֹתוֹ אֶל־הִירָאוּ הַלֹּוֹה כִּי אֲנֹכִי
 צִוִּיתִי אֶתְכֶם חֲזָקוֹ וְהָיוּ לְבָנֵי־
 חַיִל: (כט) וַיַּעֲשׂוּ נַעֲרֵי אֲבִשְׁלוֹם
 לְאֲמִנֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֲבִשְׁלוֹם
 וַיִּקְמוּ כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּרְכְּבוּ
 אִישׁ עַל־פָּרְדּוֹ וַיִּנְסוּ:

(ל) ויהי

רשי

(כו) ולא ילך נא חתנו • ולא יכול
 חתה ללכת וילך נא חמנו:
 (לב) על

הפסוק ילך נא חתנו חמנו • כי הוא חי' או בירש עמר הגדול נכני המלך • (לב) על

(כד) גינג צום קעניג אונד שפראך :
 זיה ! דין קנעכט האט שאפשוהר ,
 זא געהע דאך דער קעניג , אונד זיינע
 דינער שאפט מיט דיינעם קנעכטע !
 (כה) דער קעניג ערווירטע אבשלום :
 ניכט דאך מיין זאָהן , פֿרלאַנגע ניכט ,
 דאָס וויר זאללע געהן זאָללן , וויר מעכט
 טען דיר צו כשוועהרליך ווערדען • ער
 לאַג איהם צוואַר נאָך דאָרום אַן , ער
 וואַלטע אָבער ניכט מיטגעהן , אונד
 ער זעגנטע איהן • (כו) היראויף
 שפראך אבשלום ווידער : זאָל דען
 ניכט וועניגסטענס מיין ברודר זאָמנון
 מיט אונס געהן ? דער קעניג ערווירטע
 איהם : וואָס זאָל ער מיט דיר געהן ?
 (כז) דאָך אלס אבשלום איהם דאָרום
 אנלאַג , שיקטע ער זאָמנון נעכטס זאלן
 פרינצען מיט • (כח) נון גאָב אבשלום
 זיינען בורשען פֿאַלגענדן בפֿעהל : געכט
 אַכט , זאָבאַלד אַמנון וואָהלגמוט זיין
 ווירד פֿאַם וויינע , זאָ ווערדע איך זיין
 זאָגען : „ערשלאַגט אַמנון“ , דאָן
 טעטעט איהן אָהנע פֿורכט • זיה ,
 איך בין'ס , דער אייך דיועס בפֿיהלט ,
 זייד נור בהערצט , אינד צייגט איך
 אלס טאַפֿפֿרע לייטע • (כט) אבשלום'ס
 בורשע פֿאַלצאָגן אַן אַמנון וויא אירגען
 אבשלום גבאָטן • דאָ מאַכטען זיך זאללע
 פרינצען אויף , איין יעדער וואָרף זיך
 אויף זייגן מוילעול , אונד איילטען דאָ
 פֿאַן • (ל) אלס

באור

לארן אפרים • וי"מ כשך לשיר שמה
 אפרים • (כה) ויפרץ , כתחלק העי"ן
 כלמ"ד והוא כמו ויפצר • (כו) ולא ילך
 וגו' , חס לא תחנה חתה ללכת , לכל
 הפסוק ילך נא חתנו חמנו • (לב) על

(ל) אגלם זייה נאך אונטרוועגנס ווארען , קאם שאן דאן גריכט צו דוד , וועלכס לויטעטע : אבשלום האט אלס לע פרינצן ערשלאגן , ניכט איין איינציג גר איזט איבריג גבליכן . (לא) דער קעניג שפראנג אויף , צעררים זיינע קליידער , אונד ווארף זיך אויף דיא ערדע . אללע זיינע האַפּבדירהנטן שטאנדען הערום , מיט צרריסנן קלויג דרן . (לב) דא נאם יונדב זאָהן שמעה'ס , דעם ברודרס דוד'ס דאז ווארט , אונד שפראך : מיין הערר גלויבע ניכט , דאס מאן אללע פרינצן אומגבראכט האבע , נור אמנון אלליין כאג אומגקאממן זיין ; דען מיט זאָוואס מוס אבשלום אומגאנגן זיין , זייט דער צייט ער זינר שוועסטער תמר גווארט אנגטהאן . (לג) אלזאָ נעהמע ויך מיין קעניגליכר גביהטר ניכט צו הערצן , אלס

באור

(לב) על פי וגו' , לדעת רש"י שומה שם המקרה , ושעורו , בצויו של אבשלום היתה שומה זאת כשומת על עבדיו להרג את אמנון , והנכון שמת שומה בינינו פעל כדעת רד"ק , והשעור : עפ"י אבשלום היתה כזאת שומה .

(ל) ויהי הַמָּה בַּדָּרֶךְ וְהַשְּׁמֵעָה בָּאָה אֶל־דָּוִד לֵאמֹר הַיְפָה אֲבִשְׁלוֹם אֶת־כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְלֹא־נֹתֵר מֵהֶם אֶחָד : (לא) וַיִּקָּם הַמֶּלֶךְ וַאֲקִרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיִּשְׁכַּב אַרְצָה וְכָל־עַבְדָּיו נִצְּבִים קִרְעֵי בְּגָדִים : (לב) וַיַּעַן יוֹנָדָב בֶּן־שִׁמְעֵה אֶחֱיָדָוִד וַיֹּאמֶר אֶל־יְאִמֵּר אֲדֹנָי אֵת כָּל־הַנְּעָרִים בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַמֵּיתוּ כִּי־אֲמַנּוֹן לָבֹדוּ מֵת כִּי־עַל־פִּי אֲבִשְׁלוֹם הַיְתָה שְׂיִמָּה מִיּוֹם עָנְתוּ אֵת הַתָּמָר יַחְחָתוּ : (לג) וַעֲתָה אֶל־יִשָּׁם אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֶל־לְבֹד־דָּבָר לֵאמֹר

שומה ק' רש"י

כל (לב) על פי אבשלום היתה שיומה זו בצויו של אבשלום היתה שיומה זו נישומת על עבדיו להרוג את אמנון : (לט) ותכל

ואין פירושו שאמר זאת על דרך בירור כאלו ידע מהדבר , כמו שחשני קצת , כי בוודאי לא נלה אבשלום דבר זה לאחרים , ומכ"ש לריע אמנון , גם אם כאמר שידע יונדב מהדבר לא יתכן שאמר לדוד , כי בזה ה' קייב ראשו למלך . על שלא נלה לו הדבר , אלא יונדב ה' סכס , וכשמעו את דברי המניד לאמר הכה אבשלום וגי' , הכין אמתת הדבר , שאמנון לבד הומת ואמר כי ידמה לו שכזאת היתה כלב אבשלום מיום ענתו את תמר . וענין על פיו היתה שומה כת"י : ארי בלבא דאבשלום הות כמניה , פי' היה הדבר הנעשה עתה פנר מוסכס ושעור בלבו מאז ענתו

מכלל יופי

שבחון אישון , וכן דרך לשון הלע"ו שמוסיפין אותיות להקטין הדבר : (כה) ולא נכבד , ענין כבדות כלו' לא נהי' עליך לטורח אלמשה : (כו) ולא , הוי"ו קמוצה וענינה לחמי' , ובמכלל הוי"ו לשאה ובפירוש דרך בקשה : (כח) הלא , מלהזאת באה לפעמים לענין זרון וחזוק : (לב) שומה , פעול מהקל , פי' חסיד הוי' מספר מרעה אבשלום : יד (כ) אבל

כַּל-בְּנֵי הַמֶּלֶךְ מָתוּ כִּי-אִם
 אֲמָנון לְבָדוֹ מֵת: (לד) וַיִּבְרַח
 אֲבִישָׁלוֹם וַיֵּשֶׂא הַנְּעֵר הַצַּפָּה אֶת-
 עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה עֶסֶר רַב הַלְכִים
 מִדֶּרֶךְ אַחֲרָיו מִצַּד הַחֹרֶב:
 (לה) וַיֹּאמֶר יוֹנָדָב אֶל-הַמֶּלֶךְ
 הִנֵּה בְנֵי-הַמֶּלֶךְ בָּאוּ כְּדָבָר
 עֲבָדֶיךָ בֶּן הַיָּרֵחַ: (לו) וַיִּדְוֶהוּ
 כְּכַלְהוֹ לְדָבָר וְהִנֵּה בְנֵי-הַמֶּלֶךְ
 בָּאוּ וַיֵּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּכְּפוּ וְגַם-
 הַמֶּלֶךְ וְכָל-עֲבָדָיו פָּכוּ כִּי גָדוֹל
 מָאֵד: (לז) וַאֲבִישָׁלוֹם בָּרַח
 וַיֵּרֶד אֶל-תַּלְמֵי בֶן-עַמִּיחֹר
 מֶלֶךְ גִּישׁוֹר וַיִּתְאַבֵּל עַל בְּנוֹ כָּל-
 הַיָּמִים: (לח) וַאֲבִישָׁלוֹם בָּרַח
 וַיֵּלֶךְ גִּישׁוֹר וַיְהִי-שֵׁם יִשְׁרָשָׁר
 שְׁנָיִם: (לט) וַתִּבֶּל דָּוִד הַמֶּלֶךְ
 כַּחֲבִיב וְלֹא קָרִי עֵינָיו ק' הוֹדֵק' לְצֵאת
 רש"י

אלם ווארן עטווא אללע פרינצען זומם
 גקאממן ; דען גוויס נור אמנון אללזין
 איזט אוימגקאממן . (לד) אבשלום
 ענטפלעה . דער בורשע אויף דער
 האכוואכט הוב דיא אויגן אויף זונד
 במערקטע , דאס פילע לייטע פאן
 איינס וועגע הינטר איהם קאממען ,
 נעמליך פאן דער זייטע דעם בערגס
 דער . (לה) דא שפראך יונדב צום
 קעניג : זיה ! דיא פרינצן קאממן !
 וויא דיין קנעכט געמוהטמאסט זא
 איזט'ס . (לו) קוים האטע ער אויס-
 גרעדעט , זא קאמען דיא פרינצן אן ,
 זיא ערהובן איהר שטיממע אונד וויינ-
 טען . אויך דער קעניג אונד אללע האפ-
 בדיהנטן וויינטן זעהר העפטיג .

(לז) אכשלום פליכטעטע זיך צו תלמי
 זאהן עמיהוד דעם קעניגע פאן גשור ,
 זונד זא לאנגער דארט וואר , טרויער-
 טע דוד אום זיינן זאהן . (לח) אלס
 אבשלום , דער , (וויא גזאגט) נאך
 גשור ענטפלעהן וואר , דאוועלכוס
 ברייטס דרייא יאהרע צו גבראכט האט
 טע ; (לט) גאב דוד דען פארוואן
 אויף

באור

ענתו וגו' . (לד) הלכים בדרך , כמו
 באים מדרך , וכן ת"י אתן . ובתב רד"ק
 שהגיפה רוחה אותם באים בדרך שאמרי ההר
 מכד ההר , ונא הכנוי טרם הידיעה כמו
 ותראה את הילד וולתו עכ"ל . ויותר נראה
 פירוש ר"י : שהי' פני הגופה בדרך שהלכו
 והם היו באים מאחוריו מפני שנתנו דרך עקלתון מפתח שירדוף אחריהם . (לו) אל תלמי ,
 אני אמו' כל הדימים , כלומר כל הימים שהי' אבשלום בגשור והם שלש שנים (מדר"ק) כי
 זמן מועט אחרי הנסח דוד על אמנון נתגלגל הדבר שגנ"כ אבשלום לירושלים . (לח)
 ואבשלום וגו' , אין בזה כפל לשון ללא צורך , כי פסוק זה אינו מחובר למעלה , אלא הוא
 התחלת ספור הנא , ולפיכך מתחיל כמה דסיים , ושעורו : אבשלום הכזר שנתח גשורה כאשר
 הי' שם שלש שנים , כלה דוד לנאת וגו' . (לט) וחבל וגו' , לדעת הארמי והמפרשים
 גס
 גשור הכתוב , ותכל נפש דוד , כלומר נכספה

(לט) ותכל דוד . הרי זה מקרא
 קנר ותכל נפש דוד וכן תירגם יונתן
 וחמודת נפשא דדוד כמו נכספה וגם
 כלת' : כי נח' על אמנון יקבל הנחומין .
 יד (3) וישלח

והם היו באים מאחוריו מפני שנתנו דרך עקלתון מפתח שירדוף אחריהם . (לו) אל תלמי ,
 אני אמו' כל הדימים , כלומר כל הימים שהי' אבשלום בגשור והם שלש שנים (מדר"ק) כי
 זמן מועט אחרי הנסח דוד על אמנון נתגלגל הדבר שגנ"כ אבשלום לירושלים . (לח)
 ואבשלום וגו' , אין בזה כפל לשון ללא צורך , כי פסוק זה אינו מחובר למעלה , אלא הוא
 התחלת ספור הנא , ולפיכך מתחיל כמה דסיים , ושעורו : אבשלום הכזר שנתח גשורה כאשר
 הי' שם שלש שנים , כלה דוד לנאת וגו' . (לט) וחבל וגו' , לדעת הארמי והמפרשים
 גס
 גשור הכתוב , ותכל נפש דוד , כלומר נכספה

אויף , זיינט וועגען צו פֿעלדע צו ציהן .
ווייל ער נונמעהר וועגן אמנון'ס טאָד
גטרעסטעט וואָר :

יד (א) דאָך וואָוסטע יואב וואָרן
צריה , דאָס דעם קעניגס דערין
נאָך ווידר אכשלוס וואָר . (ב) ער
שיקטע דאָהער נאָך וקועה , לים זיך
פֿאָן דאָרט איינע קלונע פֿרויאַ אָטמן ,
צו דער ער שפראַך : שטעללעדריך אלס
העטעסט דוא טרויער , לעגע טרויער-
קליידער

לִצְאֹת אֶל-אַכְשָׁלוּם בְּיָנְחָם
עַל-אַמְנוֹן בְּיָמֹת :

יד (א) וַיֵּדַע יוֹאָב בֶּן-צְרוּיָה
כִּי-לֹבְהַמֶּלֶךְ עַל-אַכְשָׁלוּם :

(ב) וַיִּשְׁלַח יוֹאָב הַקְּוֵעָה וַיִּקַּח
מִשָּׁם אִשָּׁה חֲבֵמָה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ
הֲתֵאָבְלִינָא וְלִבְשֵׁינָא בְגָדֵי
אֲבִל

ב א ו ר

יואב כי לב המלך על אנשלוס , ר"ל שהי
בלבו להנקם ממנו , ע"כ תוכן דבריו ,
ופירושו טוב וישר בכללו , אלא שאין הכרח
לומר שיצא דוד למלחמה בפועל , כי אפשר
לא הי' הכתוב מונע מלהזכיר זה , אלא הי'
מ כנס בדעתו לנאח , ויתכן כי נחרות אלו
שלחיוה פעמים אל מלך גשור להסגיר לו
את אנשלוס , וכאשר לא אנה לשמוע אלו
התועץ והכין את עמו למלחמה , והי' תמיד
בדעתו לנאח אלו , אבל לא הספיק לעשות
עד שנסח , ואז נשכך חמתו ולא יצא . ולא
יוכיר הכתוב זאת בפירוש כדרכו לעזוב דבר
בלתי ראוי , ולא לכתוב כ"א תכלית הדבר ,
ומתכליתו כנין ראשיתו . ומה שבא ומכל
לשון נקבה נראה שהיא כשוויכל , אלא שאין
נורכ כ"כ לשמור המין בנא פעל לפני הפועל
כטודע .

יד (א) וידע , אע"פ שכלה המלך לנאח
למלחמה , מ"מ ידע יואב
כי לב המלך רע על אנשלוס , כי אין ספק
שדבר הוא עם המלך על דבר אנשלוס להשיט
וראה שעוד לבו איננו שלם עמו , והעד מה
שבא' להלן : היד יואב אתך , ומאין ידע זאת
אם לא שכבר השתדל יואב בעצמו להטות לב
המלך אל בנו , וידע דוד כי לב יואב טוב אל
אנשלוס , וכבראה יואב שאין יכולת בידו
להטות לב דוד בדבריו משב תחבולה להטות
ע"י האשה החכמה . (ב) החכמה , ואף
שם יואב הדברים נפיה , נריך לחכמה
היודעת לקדר דבריה , לדבר אל המלך
ולהשיט

ונס כלתה נפשו לנאח אל אנשלוס מרוב
אהבתו לו . אמנם אין פירושם מסכים עם
הענין המסופר בפרשה הנאה , כי אם
כדבריהם כן הוא למה נריך יואב לתחבולה
עם התקועית ? ולמה הוצרכה האשה להוכיח
את המלך שלא ישיב את נדחו ? ומדוע אחרי
אמר המלך להשיב את אנשלוס משב יואב זאת
למכירתו מן בניו המלך ? ועל כלם אחרי
שב אנשלוס , ביה דוד שלא יראה פניו וישב
שנתים בלי ראות פניו , ויואב ירא לדבר
בשבו אל המלך , וזה לאות ברור שלא שב
קרובו מעליו . והנה עכ"ז העיר ג"כ הרב ר'
הירן וויזל (במאסף לשנת תקמ"ח) , ובאר
שם הפסוק בענין אחר , לדעתו טעם לנאח
לנאח למלחמה , והענין , שמקן ג' שנים
לפרידת אנשלוס , נעתקה מחשבת אבל
דוד למחשבות נקמה , כי נעץ לנאח למלחמה
אל מלך גשור להלחם עם אנשלוס להרגו ,
וסבור דוד שעי"ז תשוב נפשו למנוחתה וינחם
מאבלו . והנה הדין עמו בטעם מלת לנאח ,
אבל אין דעתי נוטה אליו בנאור המקרא ,
כי לדבריו הי' ראוי לכתוב אפכא וינחם דוד ,
כי כלה לנאח וגו' כי הינאיה תהי' סבה
להנחם , כ"ש שאמר דוד עי"ז תשוב נפשי
למנוחתה . ומהרי"א כתב כדעת האספר
שמלת ופכל לשון מכינה , כמו לא יכלה
(ברא' כ"ג) , וענינו שבגלג השנים יצא
דוד כמה פעמים לנאח בשביל אנשלוס , עד
שנחם על חמתו , אז מנע את עמו או את
עבדיו לנאח עוד אל אנשלוס , ועכ"ז ידע